KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian: Europa wczesnego średniowiecza (klasa 1 liceum)

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **D**

3. (1 pkt) **A**

4. (4 pkt) **1. F; 2. F; 3. P; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–C, 4–B** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Hierarchia: monarcha→wielcy wasale→rycerze. Wasal: służba wojskowa, wierność. Senior: nadanie lenna, ochrona.
Punktacja: Drabina lenna (1 pkt) + obowiązki (1 pkt).

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Kościół katolicki w V–X w. pełnił wieloraką funkcję: (1) Kulturalna i edukacyjna — klasztory (Benedyktyni) były jedynymi centrami piśmienności, skryptoria kopiowały teksty antyczne i biblijne, szkoły katedralne kształciły duchownych i świeckich; (2) Polityczna — papieże koronowali cesarzy (Karol Wielki 800 r.), co kreowało legitymizację władzy, biskupstwa były oparciem dla monarchii; (3) Społeczna — parafie tworzyły lokalną wspólnotę, szpitale przy klasztorach opiekowały się chorymi i biednymi, Kościół regulował życie w roku liturgicznym.
Punktacja: 1 pkt: rola kulturalno-oświatowa (klasztory jako centra piśmiennictwa, kopiowanie rękopisów, szkoły katedralne); 1 pkt: rola polityczna (koronacja władców, polityczne sojusze papiesko-frankijskie, zakładanie biskupstw); 1 pkt: rola społeczna (opieka nad chorymi i biednymi, parafia jako centrum wspólnoty). Łącznie 3 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Benedyktyni odegrali kluczową rolę na kilku polach. Po pierwsze, w klasztornych skryptoriach kopiowali starożytne manuskrypty (Wergiliusz, Cyceron, Biblia), ratując dorobek antyku przed zniszczeniem. Po drugie, prowadzili misje ewangelizacyjne — np. benedyktyn Bonifacy chrystianizował Germanów. Po trzecie, zakładali szkoły klasztorne i zagospodarowywali nieużytki, przyczyniając się do podniesienia poziomu cywilizacyjnego regionów.
Punktacja: (1) Zachowanie kultury: kopiowanie i przechowywanie manuskryptów antycznych w klasztornych skryptoriach (1 pkt). (2) Chrystianizacja: misje ewangelizacyjne benedyktynów, np. Bonifacego wśród Germanów (1 pkt). (3) Działalność edukacyjna i gospodarcza: szkoły klasztorne, karczowanie nieużytków, ośrodki rolniczo-rzemieślnicze (1 pkt). Maks. 3 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Brytania (1066), Sycylia, Ruś, Islandia. Państwowość, chrystianizacja.
Punktacja: Kierunki(1)+konsekwencje(1).

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **C**

3. (1 pkt) **A**

4. (4 pkt) **1. F; 2. P; 3. F; 4. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–B, 2–C, 3–D, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Łacina, rękopisy, chrystianizacja. Papiestwo — arbiter, koronacje.
Punktacja: Duchowa/kulturalna(1)+polityczna(1).

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Kościół był filarem średniowiecznego porządku. Politycznie papieże rościli sobie zwierzchność nad władcami świeckimi — spór o inwestyturę (Henryk IV vs Grzegorz VII, 1076 r.) pokazał siłę ekskomuniki jako broni politycznej. Kulturalnie klasztory (np. benedyktyńskie) były centrami piśmiennictwa i przechowywały antyczne manuskrypty. Pierwsze uniwersytety wyrosły z kościelnych szkół katedralnych. Społecznie Kościół tworzył sieć parafii, szpitali i przytułków; doktryna moralna regulowała małżeństwo i codzienne zachowanie.
Punktacja: 1. Rola polityczna: spór o inwestyturę, ekskomunika/interdykt jako narzędzie nacisku na władców świeckich (1 pkt). 2. Rola kulturalna: klasztory jako centra piśmiennictwa i nauki, szkolnictwo kościelne, sztuka sakralna (1 pkt). 3. Rola społeczna: sieć parafii, opieka nad ubogimi i chorymi, kodeks moralny regulujący życie codzienne (1 pkt).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Opactwo w Cluny, założone w 910 r. w Burgundii, stało się ośrodkiem ruchu reformatorskiego dążącego do odnowy moralnej duchowieństwa i uniezależnienia klasztorów od władzy świeckich panów feudalnych, podlegając bezpośrednio papieżowi. Kluniacki ruch zwalczał symonię (handel urzędami kościelnymi) i nikolaizm (łamanie celibatu), przygotowując grunt pod XI-wieczną reformę gregoriańską papieża Grzegorza VII.
Punktacja: Uwzględnienie: powstania opactwa w 910 r., dążenia do niezależności klasztorów od władzy świeckiej, walki z symonią i nikolaizmem, wpływu na reformę gregoriańską. Maks. 3 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Spór o inwestyturę dotyczył prawa do mianowania (inwestytury) biskupów i opatów. Papiestwo domagało się wyłączności w tym zakresie, a cesarze chcieli zachować wpływ na obsadę stanowisk kościelnych, kluczowych dla zarządzania państwem. Przykładem jest konflikt Henryka IV z papieżem Grzegorzem VII, który zakończył się pokutą cesarza w Canossie (1077 r.).
Punktacja: Wyjaśnienie istoty sporu (1 pkt) + konkretny przykład (1 pkt). Razem 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 21 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	19–21 pkt
dobry (4)	16–18 pkt
dostateczny (3)	11–15 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/historia/europa-wczesnego-sredniowiecza**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.